

Pohjois-Pohjanmaan liitto
Maakuntahallitus
Kauppurienkatu 8
90100 OULU

1.3.2010

Asia: Oikaisuvaatimus Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntahallituksen 25.1.2010 kokouspöytäkirjan 8 §:n kohdalla tekemästä päätöksestä hyväksyä maakuntakaavaehdotus ja esittää maakuntavaltuustolle, että se hyväksyy Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan.

Oikaisuvaatimuksen tekijä: Pro Hanhikivi ry

Pro Hanhikivi ry
Laitatie 14
86110 Parhalahti
puh. 044-9542683
pro.hanhikivi@omanetti.fi

Vaatus: Oikaisuvaatimuksen tekijä vaatii, että maakuntahallitus kumoaa 25.1.2010 tekemänsä päätöksen ja ottaa asian uudelleen käsiteltäväksi, kun oikaisuvaatimuksen perusteluissa esitetyt puutteet asian valmistelussa on tarkistettu ja korjattu.

Perustelut:

1. YDINVOIMAMAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUKSIA HANHIKIVEN ALUEEN MERKITTÄVIIN LUONTOARVOIHIN EI OLE RIITTÄVÄSTI HUOMIOITU

Maakuntahallituksen pöytäkirjassa (25.1.2010 § 8) kaavaehdotuksesta saatujen ympäristöviranomaisten lausuntojen sekä kaavaehdotuksesta käydyissä neuvotteluissa esitetyt kannanottojen perusteella merkittävimäksi ristiriitaa herättäneeksi kysymykseksi todetaan ydinvoimalaitoshankkeen mahdollinen pitkäaikaisvaikutus Hanhikiven alueen luontoarvoihin.

Pöytäkirjassa (25.1.2010 § 8) todetaan Pohjois-Pohjanmaan ELY:n Ympäristö ja luonnonvarat – vastuualueen (31.12.2009 saakka Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus) ilmoittaneen 14.1.2010 täsmennettynä kantanaan Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen Natura-lausunnon (17.12.2009) johtopäätöksen mukaisesti, ettei suoria, merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen (Parhalahti-Syölätinlahti-Heinikarinlampi) luontotyypeille tai lajeille hankkeesta näyttäisi aiheutuvan. Pohjois-Pohjanmaan liitto on arvioinut, ettei kaavan hyväksymiselle ole LSL 66 §:n mukaista estettä.

1.1 Asian valmistelussa ympäristökeskuksen Natura-arvioinnista antaman lausunnon (17.12.2009) johtopäätökset mahdollisista suorista tai välillisistä pitkäaikaisvaikutuksista on jätetty kokonaan huomioimatta:

”On mahdollista, että hankkeen pitkäaikaisvaikutusten tarkastelu toisi esille riskejä. Hankkeesta aiheutuvia muutoksia ja häiriöitä on pidettävä käytännössä pysyvinä Naturen lähialueilla. Koska hanke tuo Natura-alueen välittömään ympäristöön useanlaisia Natura-alueelle pitemmällä aikavälillä vaikuttavia riskitekijöitä, niiden vaikutukset voivat yhdessä kumuloitua.

...

Edellä esitetyt varaumat huomioon ottaen ei ole tehdyillä selvityksillä poissuljettua, etteikö ydinvoimalahankkeesta voisi pitemmällä aikavälillä koitua negatiivisia vaikutuksia Parhalahden – Syölätinlahden ja Heinikarinlammen Natura-alueen ekologiseen koskemattomuuteen ja siten mahdollisia heikentäviä vaikutuksia alueen suojeluperusteena oleville luontotyypeille ja lajeille. Ympäristökeskus toistaa kuitenkin kantansa, että suoria merkittävästi heikentäviä vaikutuksia alueen kyseisille luontotyypeille ja lajeille ei hankkeesta vaikuttaisi aiheutuvan.”

1.2 Asian valmistelussa ei ole viranomaisten (Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Ympäristöministeriö, Metsähallitus) ja kansalaisjärjestöjen (mm. Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri, Pro Hanhikivi ry) kaavaluonnoksesta ja kaavaehdotuksesta sekä Fennovoiman hankkeen YVA-selvityksistä antamista lausunnoista huolimatta huomioitu koko Hanhikiven alueen, siis myös Natura-alueen ulkopuolisia, erityisesti kaavaehdotuksessa En-yv -merkinnällä osoitetun alueen ja koko sv-yv –merkityn alueen huomattavia, asiantuntijaselvityksissä todettuja, arvioituja ja luokiteltuja luontoarvoja.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on kaavaehdotuksen lausuntokierroksella todennut maakuntakaavaehdotusta (28.9.2009) ja sen nähtävillä oloa (30.9. – 29.10.2009) koskien Fennovoima Oy:n tekeillä olleiden ja 30.10.2009 valmistuneiden YVA-lisäselvitysten sisältävän maakuntakaavoituksen kannalta oleellisia asioita, jolloin maakuntaliitto myönsi ympäristökeskukselle lisäaikaa lausunnon laatimiseen kaavaehdotuksesta. Samalla maakuntaliitto totesi, ettei kaavaehdotusta viedä hyväksymiskäsittelyyn ennen ympäristökeskuksen lausuntojen valmistumista sekä Natura-arvioinnista, että YVA-lisäselvityksistä:

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus:

Maakuntakaavan nähtävillä olo ja lausuntokierros on ajoitettu liian varhaiseen ajankohtaan, koska periaatepäätöksen lisäselvitysten tuloksia esittelevä raportti ei ole vielä ollut käytettävissä. Raportti sisältää maakuntakaavoituksen kannalta niin oleellisia asioita, että raportti tulisi olla ympäristökeskuksella käytettävissä maakuntakaavaehdotuslausuntoa valmisteltaessa. Natura-arviointi on valmistunut, mutta siitä on pyydetty lausunto vasta marraskuun loppuun mennessä, joten tältäkin osin lausunnon antaminen maakuntakaavaehdotuksesta on ennenaikaista.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton vastine:

Ympäristökeskuksella on mahdollisuus antaa täydentävä lausunto 30.10.2009 valmistuneiden lisäselvitysten pohjalta. Kaavaehdotusta ei viedä hyväksymiskäsittelyyn ennen lausuntoja. Alueen merkittävyttä ja korvaavia alueita koskevaa tarkastelua kaavaselostuksessa täydennetään.

Hanhikiven alueen luontoarvoista Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on lausunnossaan (27.11.2009) Fennovoima Oy:n ydinvoimalaitoshankkeen YVA-menettelyn jälkeisistä lisäselvityksistä todennut mm. seuraavaa:

”Täydentävät luontotyyppi- ja kasvilajikartoitukset osoittavat kiistatta Hanhikiven alueen luonnon monimuotoisuuden ja alueen ehjän rakenteen (raportin kuvat 8-2 ja 8-3). Hanhikiven luonnon merkitys perustuu paitsi alueen monipuolisuuteen myös alueen säilymiseen arvoiltaan yhtenäisenä. Tätä seikkaa korostaa myös voimassa olevan maakuntakaavan luo-merkintä (luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue).

Hanhikiven luontotyyppien kartoitus osoittaa (esim. kuva 8-2 lisäselvitykset II–raportissa), että Hanhikiven alue on aivan omaa luokkaansa uhanalaisten luontotyyppien monipuolisuudessa. Lähes koko niemen alue on tällaisten luontotyyppien kattama. Tämän lisäksi koko niemi edustaa uhanalaisimpiin luontotyyppeihimme kuuluvaa maankohoamisrannikon metsien kehityssarjat –luontotyyppiä.

Maankohoamisrannikon luontotyyppien merkitystä ja uhanalaisuutta korostavat Suomen uhanalaisten luontotyyppien luokittelun tulokset. Hanhikiven luonnon kokonaisuuden arviointi on

puutteellinen ja toiminnan muutosten arviointi vähättelee vaikutuksia. Uhanalaisten luontotyyppien tulevaisuus alueella ohitetaan toteamuksella, että kyseisillä luontotyypeillä ei ole lainsäädäntöön perustuvaa asemaa tai suojeluelvoitetta. Hyvän suunnittelutavan keskeisiin periaatteisiin kuuluu merkittävien luonnonarvojen huomioon otto kaikessa toiminnan suunnittelussa. Valtakunnallisen, korkealle arvostetun uhanalaisluokituksen tulisi näkyä myös vaikutusarvioinnissa keskeisesti.

...
YVA-selostuksen ja tehtyjen lisäselvitysten aineistot osoittavat kuitenkin selvästi, että Hanhikiven alue on luontoarvojen kannalta erityisesti luontotyyppiensä ja linnustonsa ansiosta muita vaihtoehtoja paljon monipuolisempi ja arvokkaampi sekä siten myös herkempi ja alttiimpi häiriöille. Suuri rakennushanke aiheuttaa tällaisella alueella muihin paikkavaihtoehtoihin verrattuna syvällisemmät ja laajemmalle ulottuvat vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen.

Maankohoamisrannikon luontotyyppien monipuolinen ja runsas esiintyminen, uhanalaisten tyyppien suuri osuus sekä primäärisuknessiometsien kehityssarja nostavat alueen merkityksen rannikon kärkikohteisiin. Hankkeen vaikutusalueella esiintyy huomattavan monimuotoinen, runsaslukuinen ja luonnonsuojelun kannalta arvokas linnusto, johon sisältyy joukko maamme uhanalaisimpia lintulajeja. Sijoituspaikkoja vertailtaessa Hanhikiven alueen sijainti kansainvälisesti merkittävällä muuttoreitillä, jota käyttävät muun muassa monet alueella runsaslukuisina tavattavat korkean törmäysriskin lajit, tulee myös ottaa keskeisesti huomioon. Lisäksi alue on valtakunnallisesti merkittävä muuttolintujen levähdys- ja kerääntymisalue.”

Ympäristöviranomaisten antamia lausuntoja ei ole huomioitu riittävin muutoksin uudessa kaavaehdotuksessa, eikä siinä ole esitetty riittäviä keinoja tai toimenpiteitä, joilla voitaisiin korvata voimassa olevaan maakuntakaavaan merkittyä, uudessa kaavaehdotuksessa häviävää yhtenäistä luo-merkinnän (luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue) aluetta, erityisesti erittäin uhanalaisen primäärisuknessiometsien luontotyyppin aluetta.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 17.12.2009:

”Hanhikivi on selvityksiin perustuen kaikkein edustavimpia ja laajuudeltaan ja yhtenäisyydeltään edustavin primäärisuknessiometsien esiintymisalue Pohjois-Pohjanmaalla, kuten ympäristökeskus 27.11.2009 antamassaan lausunnossa on todennut. Luonnon monimuotoisuus heikentyy siten laadullisesti selvästi maakuntakaavaehdotuksen mukaisen maankäytön toteuduttua. Tätä heikentymistä ei kaavaehdotuksessa ole analysoitu eikä pohdittu mahdollisia korvaavia toimenpiteitä. Ympäristökeskus katsoo, että Pohjois-Pohjanmaan liitto voisi valottaa näitä kysymyksiä esitettyä selkeämmin. Ympäristökeskus viittaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohtaan 4.7. (Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet). Siinä todetaan muun muassa, että ”rakentamisen sijoittelussa turvataan maankohoamisrannikolle ominaisten luonnon kehityskulkujen alueellinen edustavuus”.

1.3 Kaavaehdotus on EU:n luontodirektiivin vastainen

Maankohoamisrannikon primäärisuknession metsät ja niiden muodostamat suknessiosarjat on luokiteltu Suomessa äärimmäisen uhanalaiseksi (IUCN-luokitus: CR) luontotyyppiyhdistelmäksi eli kaikkein uhanalaisimpaan luokkaan. EU:n alueella luontotyyppiä esiintyy vain Suomessa ja Ruotsissa. Kyseinen luontotyyppi kuuluu EU:n luontodirektiivin (Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta A:21.5.1992) liitteessä I lueteltuihin ensisijaisesti suojeltaviin luontotyyppisiin, jotka ovat uhanalaisia ja esiintyvät luontodirektiivin 2 artiklassa tarkoitettulla alueella, ja joiden suojelusta yhteisö (EU) on erityisvastuussa, kun otetaan huomioon niiden levinneisyysalueen osuus jäsenvaltion 2 artiklassa tarkoitettusta alueesta. Luontodirektiivin ensisijaisena tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Direktiivin liitteessä I on lueteltu yhteisön tärkeinä pitämät luontotyypit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Suojeltuja luontotyyppien esiintymiä on kuitenkin hyvin vähän.

Kaavaehdotuksessa mainitun vaikutusarvion mukaan Hanhikivenniemen alue muuttuisi ja alueen luonto pirstoutuisi ydinvoimalahankkeen myötä siten, että alueen merkitys maankohoamisrannikon katkeamattoman sukkessiokehityksen mallina heikkenisi selvästi.

Hanhikiven alueella esiintyy viisi uhanalaista kasvilajia: perämerenmaruna (*Artemisia campestris ssp. bottnica*), ahonoidanlukko (*Botrychium multifidum*), nelilehtivesikuusi (*Hippuris tetraphylla*), otalehtivita (*Potamogeton friesii*) ja ruijanesikko (*Primula nutans var. jokelae*). Osa uhanalaisista kasveista on luokiteltu kansallisen luonnonsuojelulain (1996/1096) 47 §:n nojalla erityisesti suojeltaviksi, jolloin lajien säilymiselle tärkeää esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Hanhikiven alueella esiintyy yksi tällainen kasvilaji, perämerenmaruna. Osa lajeista on luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla rauhoitettuja. Lajin rauhoitus kieltää kasvin tai sen osien poimimisen tai hävittämisen. Hanhikiven uhanalaisista kasvilajeista rauhoitettuja on kolme: perämerenmaruna, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko. Suomen kansainvälisiä erityisvastuulajeja puolestaan ovat lajit, joiden säilymisessä Suomella voidaan katsoa olevan merkittävä kansainvälinen vastuu. Hanhikiven uhanalaisista kasvilajeista neljä on kansainvälisiä vastuulajeja: perämerenmaruna, ahonoidanlukko, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko.

EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajit ovat EU:n tärkeinä pitämiä kasvilajeja. Liitteen II lajien suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita, liitteen IV lajit edellyttävät tiukkaa suojelua, mikä kasvilajien kohdalla tarkoittaa, että lajien esiintymispaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Luontodirektiivin liitteen IV lajeja Hanhikiven alueella esiintyy kolme: perämerenmaruna, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Hanhikiven alueen keskeinen osa on rajattu merkinnällä "Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue", joka sisältää luontodirektiivin liitteen II/IV nojalla rauhoitettujen kasvilajien esiintymisalueita. Ydinvoimamaakuntakaavaehdotuksessa ei kuitenkaan ole selkeästi selostettu, kuinka direktiivilajien esiintymisalueiden säilyminen olisi ydinvoimalan, sataman sekä tie- ja sähkölinjauksien rakentamisalueilla turvattavissa. Kaavaehdotuksessa sen sijaan mainitaan, että ydinvoimalan lauhdevesien lämpökuorma voisi lisätä rantaniittyjen umpeenkasvua ja haitata uhanalaisten lajien (mm. ruijanesikon) säilymistä.

Ydinvoimamaakuntakaavan voidaan todeta vaarantavan alueen uhanalaisten luontotyyppien ja kasvilajien esiintymien säilyvyyden. Ydinvoimamaakuntakaavaehdotus on ristiriidassa EU:n luontodirektiivin kanssa.

1.4 Kaavaehdotus on EU:n lintudirektiivin vastainen

Hanhikiven alueen pesimälinnustoon kuuluu säännöllisesti kaksi erittäin uhanalaiseksi luokiteltua lajia: pikkutiira ja mustapyrstökuiri, neljä vaarantuneeksi luokiteltua lajia: naurulokki, käenpiika, pikkutikka, tiltalti sekä 20 EU:n lintudirektiivin (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY luonnonvaraisten lintujen suojelusta A:2.4.1979) liitteen I mukaista lajia. Lisäksi alueella esiintyy yksi arkaluonteisuuden vuoksi salassa pidettävä uhanalainen lintulaji. Lintudirektiivin liitteessä I mainittujen lajien elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien eloonjääminen ja lisääntyminen niiden esiintymisalueella (Lintudirektiivi, 4 artikla).

Hanhikivenniemellä ja sen lähiympäristössä esiintyy alueen kokoon suhteutettuna uhanalaisia lajeja huomattavan suuri lukumäärä. Hanhikiven luonnonsuojelullinen merkitys on selvitysten perusteella kiistaton, koska lajisto on hyvin monipuolinen sisältäen monia uhanalaisia ja arvokkaita pesimälajeja.

Ydinvoimamaakuntakaava on ristiriidassa EU:n lintudirektiivin ja Hanhikiven alueen linnustollisten arvojen kanssa ja heikentäisi lintualueiden merkitystä ja alueen pesimä- ja muutonaikaisen linnuston säilymistä ja elinympäristöä.

1.5 Kaavaehdotus on EU:n vesipuitedirektiivin vastainen

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on Hanhikiven alueen YVA-lisäselvityksiä koskien lausunut (27.11.2009) seuraavaa:

"Hanhikiven niemen edustan vesiluonto on karua ja vähälajista. Pehmeitä pohjia on vain matalilla, rantojen läheisillä alueilla. Lämpimät jäähdytysvedet nostavat kasviplanktonin tuotantoa lämpenevällä alueella ja vaikuttavat välillisesti myös pohjaeläimistöön. Yksivuotisten rihmalevien sekä lämmintä ja rehevyyttä suosivien vesikasvien määrä todennäköisesti lisääntyy erityisesti suojaisilla ranta-alueilla ja vastaavasti veden laadun suhteen vaateliaampien lajien määrä vähentyy. Jäähdytysvesien vaikutuksesta Hanhikiven niemen itäpuolisen Takarannan kasvillisuuden rakenne todennäköisesti muuttuu lämmintä ja rehevyyttä suosivien lajien suuntaan.

Hanhikiven edustan merialue vaikuttaa tehtyjen selvitysten perusteella edustavan harvinaisen hyvin säilynyttä Perämeren alkuperäistä kivikkoista, matalaa ja karua rannikkoa, jota rehevöityminen ja muu ihmistoiminta ei ole muuttanut. Tällaiset alueet ovat käyneet Perämerenkin rannikolla vähälukuisiksi."

Vesipuitedirektiivin mukaisesti EU:n jäsenvaltioiden on ehkäistävä kaikkien pintavesien, mukaan lukien rannikkovedet, tilan huononeminen sekä suojeltava ja ennallistettava kaikkia pintavesimuodostumia (sis. rannikkovedet), tavoitteena saavuttaa pintaveden hyvä tila 15 vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta vuonna 2000 (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY yhteisön vesipolitiikan puitteista A:23.10.2000, 4 artikla, Ympäristötavoitteet).

Yllä mainittuun lausuntoon ja sen pohjana olevaan aineistoon vedoten voidaan todeta, ettei ydinvoimalaitoksen sijoittaminen Hanhikiven alueelle ole mahdollista heikentämättä Hanhikiven edustan rannikkovesien tilaa ja näin ollen rikkomatta EU:n vesipuitedirektiiviä.

2. KAAVAEHDOTUKSEN NÄHTÄVILLÄ OLO JA LAUSUNTOKIERROS ON AJOITETTU KAAVAN VALMISTELUN KANNALTA LIIAN AIKAISEEN VAIHEESEEN

Kaikille asianosaisille ei ole varattu mahdollisuutta lausunnon tai muistutuksen antamiseen sen jälkeen, kun maakuntakaavoitukseen olennaisesti liittyvien Fennovoima Oy:n YVA-lisäselvitysten aineisto on valmistunut. Näin ollen lausuntoja ja muistutuksia on vaadittu liian aikaisessa vaiheessa ja kaavaehdotus on hyvän hallintotavan vastaisesti tuotu nähtäville ennen aikaisesti. Ainoastaan alueelliselle ympäristökeskukselle on annettu mahdollisuus lausuntoon kaavaehdotuksesta sen jälkeen, kun ympäristövaikutusten arvioinnin lisäselvitykset ovat 30.10.2009 valmistuneet.

Lisäksi Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan ehdotukseen on sen nähtävillä olon (30.9. – 29.10.2009) jälkeen tehty olennaisia muutoksia, mutta kaavaehdotusta ei ole Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (1999/895) 32 §:n mukaisesti asetettu uudelleen nähtäville.

3. LAUSUNTOAIKA NATURA-ARVIOINNISTA ON KESKEN

Luonnonsuojelulain (1996/1096) 65 § mukaisesti lausuntoa Natura-arvioinnista on pyydettyä alueelliselta ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on. Pyydetty

lausunnot puolestaan on annettava viivytystä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa. LSL 65 § mukaisina lausuntoina Parhalahden-Syöläinlahden-Heinikarinlammen Natura-alueetta koskien kaavaehdotuksen (28.9.2009) valmisteluaineistossa esitetään Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen, Metsähallituksen, Parhalahden jakokunnan, Pohjankylän jakokunnan sekä Jorma, Markus ja Leena Ojalan antamat lausunnot. Lausuntoa Natura-alueen maanomistajilta on kuitenkin 30.9.2009 pyydetty kaavaehdotuksesta, ei Natura-arvioinnista:

Lausuntopyyntö Natura-alueen yksityiselle maanomistajalle, päivätty 30.9.2009:

”Teillä on Natura-alueen maanomistajana mahdollisuus antaa lausunto Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan ehdotuksesta ja sen vaikutusten arvioinnista.

Maakuntahallitukselle osoitetut lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 30.10.2009.

Mikäli ette pidä lausunnon antamista tarpeellisena, pyydämme ilmoittamaan myös siinä tapauksessa.”

Maanomistajille osoitettu, LSL 65 §:n mukainen lausuntopyyntö Natura-arvioinnista on siis tekemättä. Kuulemisaika ydinvoimamaakuntakaavan vaikutuksista Parhalahden-Syöläinlahden-Heinikarinlammen Natura-alueeseen jatkuisi 30.3.2010 saakka (6 kk), mikäli Natura-arviolausuntoa olisi asianmukaisesti pyydetty 30.9.2009.

Ainakaan kaikki yksityiset Natura-alueen maanomistajat eivät siis toistaiseksi ole antaneet lausuntoaan Natura-arvioinnista, eikä sitä ole heiltä pyydetty. Mikäli lausunnon pyytäminen kaavaehdotuksesta katsottaisiin LSL 65 §:n mukaiseksi lausuntopyynnöksi Natura-arvioinnista, olisi 6 kuukauden kuulemisaika joka tapauksessa kesken, 30.3.2010 saakka. Natura-alueen yksityisillä maanomistajilla olisi maakunnan asukkaina ollut mahdollisuus antaa lausuntonsa/muistutuksensa maakuntakaavaehdotuksesta ja sen vaikutusten arvioinnista ilman maanomistajuuttakin. Vastineessaan Pro Hanhikivi ry:n kaavaehdotuksesta jättämään muistutukseen maakuntaliitto on todennut Natura-arvioinnin kuulemismenettelystä seuraavaa:

Pro Hanhikivi ry:

5.2 Maakuntakaavan valmisteluaineistoa ei ole esitelty Raahessa. Kaavan aikataulussa on huomioitava Natura- arvioinnin 6 kk lausuntoaika.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton vastine:

Raahessa on esitelty kuntakaavojen valmisteluaineisto. Selostuksen epätarkkaa muotoilua korjataan. Natura-arvioinnista on pyydetty LSL mukaiset lausunnot, eikä kaavaa viedä hyväksymiskäsittelyyn ennen kuin ne ovat käytettävissä.

Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan ehdotus on siis Natura-arvioinnista LSL 65 §:ssä säädetyn kuulemismenettelyn osalta viety maakuntahallituksen käsittelyyn ennen aikaisesti.

4. KAAVAEHDOTUS ON VALTAKUNNALLISTEN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEIDEN VASTAINEN

Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) huomioimisesta siten, että edistetään niiden toteutumista. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet korostavat mm. luonnon, kulttuurin, maiseman, historian ja muuten arvokkaiden alueiden, kuten maankohoamisrannikon erityistä huomioimista sekä ekologisuutta ja kestävästä kehitystä maankäyttöä suunniteltaessa.

Ydinvoimalahankkeen toteuttamiseksi laadittu ydinvoimamaakuntakaava rikkoo näitä tavoitetta vastaan. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu kuuteen asiakokonaisuuteen, joita koskevien tavoitteiden toteutumista kaavaehdotuksessa seuraavassa tarkastellaan erikseen yleis- ja erityistavoitteiden osalta.

Toimiva aluerakenne

Yleistavoitteet

Alueidenkäytöllä tuetaan aluerakenteen tasapainoista kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukyvyyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita sekä edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestävää hyödyntämistä. Aluerakenteen ja alueidenkäytön kehittäminen perustuu ensisijaisesti alueiden omiin vahvuuksiin ja sijaintitekijöihin.

Kaavaehdotuksen ei voida katsoa tukevan elinympäristön laadun parantamista tai luonnon voimavarojen kestävää hyödyntämistä, päinvastoin. Aluerakenteen tasapainoisen kehityksen suhteen voidaan todeta, että kaavaehdotuksen mukainen uuden ydinvoimalan rakentaminen ei kaikilta osin tue aluerakenteen tasapainoista kehitystä tai elinkeinoelämän kilpailukykyä, vaan heikentää mm. uusiutuvan energia-alan hajasijoitettua pienyritysjäilyä maakunnan ja valtakunnan tasolla luomalla energiantuotannon ylikapasiteettia, mikä vähentää uusiutuvan energiantuotannon kehittämisen investointeja ja tuotantomahdollisuuksia.

Eriyistavoitteet

Maakunnan suunnittelussa on selvitettävä maaseudun alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä kyläverkoston kehittämiseen liittyvät toimenpiteet, joilla edistetään olemassa olevien rakenteiden hyödyntämistä, palvelujen saatavuutta, maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistamista sekä ympäristöarvojen säilymistä.

Kaavaehdotus ei tue kyläverkoston kehittämistä, vaan heikentää etenkin Parhalahden kylän kehitystä mm. rakentamista ja lähialueen virkistyskäyttömahdollisuuksia koskevin rajoituksin. Kaavaehdotus ei myöskään edistä Hanhikiven alueen merkittävien ympäristöarvojen säilymistä.

Maakunnan suunnittelussa on mahdollisuuksien mukaan selvitettävä ja edistettävä alueidenkäytön järjestämistä raja-alueilla. Samalla tulee kiinnittää huomiota alue- ja yhdyskuntarakenteen toimivuuteen sekä elinkeinotoiminnan tarpeiden ja ympäristöarvojen yhteensovittamiseen.

Kaavaehdotuksen mukainen ydinvoimalan sijoittaminen ei mahdollista elinkeinotoiminnan (ydinvoimalan) tarpeiden ja Hanhikiven alueen ympäristöarvojen yhteensovittamista kestäväällä tavalla. Lisäydinvoiman rakentamiseen tähtäävä ydinvoimamaakuntakaava ei myöskään vähennä ydinvoimalan toiminnan edellytyksenä olevan uraanikaivosteollisuuden aiheuttamia ympäristöriskejä, vaan ylläpitää tämän elinkeinotoiminnan aiheuttamaa ympäristöarvojen vaarantumista kansainvälisesti.

Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu

Yleistavoitteet

Alueidenkäytöllä edistetään yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä. Olemassa olevia yhdyskuntarakenteita hyödynnetään sekä eheytetään kaupunkiseutuja ja taajamia. Taajamia eheyttäessä parannetaan elinympäristön laatua.

Kaavaehdotus on täysin yllä mainitun tavoitteen vastainen; ydinvoimamaakuntakaava ei edistä ekologista, taloudellista, sosiaalista tai kulttuurista kestävyttä millään tavoin. Ekologinen kestävyys ei toteudu Hanhikiven merkittäviä luontoarvoja tuhoamalla tai heikentämällä. Talous- ja elinkeinotoiminta ei ole kestävä, mikäli se perustuu uusiutumattomien luonnonvarojen ympäristöhaittoja aiheuttavaan (uraaniteollisuus) hyödyntämiseen, luonto- ja kulttuuriarvojen tuhoamiseen tai heikentämiseen ja lähialueen asukkaiden elämänlaadun ja elinympäristön laadun heikentämiseen. Sosiaalinen kestävyys kaavassa ei toteudu, koska suuri osa lähialueen ja seudun vakituisista ja loma-asukkaista suhtautuu ydinvoimahankkeeseen ja siten myös ydinvoimamaakuntakaavaan erittäin negatiivisesti. Ydinvoimalahankkeen ja ydinvoimamaakuntakaavan prosessien käynnistyminen ja vireillä olo aiheuttaa lähialueen ja seudun asukkaille sosiaalisesti kestävämpiä vaikutuksia, mm. asuinympäristön ja kodin tai loma-asunnon menettämisen uhkaa, kiinteistöjen arvon alenemisen uhkaa sekä ydinvoimalahankkeen ja –kaavoitusprosessin suhteen eriävien kantojen aiheuttamia ongelmia kyläyhteisön ja paikallisten, osin laajemmankin alueen ihmisten keskinäisessä kanssakäymisessä.

Sitä, että ydinvoimalahankkeen etenemiseen, mm. ydinvoimamaakuntakaavaan vaikuttaminen on erittäin nopeatahtisen, kiirehdityn aikataulun ja paikallisten viranhaltijoiden (Pyhäjoen kunta) täydellisen kritiikittömän suhtautumisen vuoksi edellyttänyt yksittäisten ihmisten ja vapaaehtoisvoimin toimivien yhdistysten tai kansalaisjärjestöjen kohtuuttomasti voimavaroja vaativaa paneutumista, ei voida pitää sosiaalisesti kestäväksi tapana toteuttaa kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksia oman elinympäristönsä kehittämisen suhteen.

Alueidenkäytössä kiinnitetään erityistä huomiota ihmisten terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen poistamiseen.

Kaavaehdotuksessa tai sen tausta-aineistona käytetyissä YVA-menettelyn aineistoissa ei ole riittävästi eritelty, miten ydinvoimalahankkeesta ja voimajohtolinjoista mahdollisesti aiheutuvia ihmisten terveydelle haitallisia vaikutuksia ja riskejä tunnistetaan, ehkäistään ja poistetaan. Ihmisten terveyteen haitallisesti vaikuttavia sosiaalisia vaikutuksia ei ole huomioitu.

Alueidenkäytön suunnittelussa olemassa olevat tai odotettavissa olevat ympäristöhaitat ja poikkeukselliset luonnonolot tunnistetaan ja niiden vaikutuksia ehkäistään. Alueidenkäytössä luodaan edellytykset ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Kaavaehdotuksen mukainen maankäyttö aiheuttaa merkittävää haittaa Hanhikiven luonto-, maisema- ja kulttuuriarvoille. Kaavaehdotus myös vaarantaa EU:n vesipuitedirektiivin mukaisen tavoitteen vesien tilan hyvän laadun edistämisestä ja säilyttämisestä Perämeren rannikkovesien osalta, johtuen ydinvoimalan lauhdevesien rehevöittävästä vaikutuksesta. Odotettavissa olevia ympäristöhaittoja ei kaavaehdotuksen mukaisilla maankäytöllisillä ratkaisuilla tai ydinvoimalahankkeesta vastaavan esittämin teknisin keinoin pystytä riittävästi ehkäisemään.

Kaavaehdotuksen lähtökohtana oleva lisäydinvoiman rakentaminen aiheuttaa myös nykyisen valtakunnallisen energiankulutusta koskevan skenaarion mukaan sähköntuotannon ylikapasiteettia, mikä ei edistä valtakunnallisia ja EU:n asettamia tavoitteita uusiutuvan energiantuotannon osuuden lisäämisestä, energiankäytön tehostamisesta ja energian säästämisestä. Sähkön ylituotanto, valtakunnallisiin tarpeisiin nähden on siis ilmastonmuutosta edistävää, ei ehkäisevä tekijä. Ydinenergian tuotantoa ei myöskään voida pitää ilmastovaikutuksiltaan CO²-neutraalina, ottaen huomioon ydinenergiantuotannon koko elinkaaren mittaiset päästöt (kaivosteollisuus, ydinpolttoaineen jalostus, kuljetukset, voimalan rakentaminen ja purkaminen, ydinjätteiden säilytysrakenteiden rakentaminen ja ylläpito). Kaavaehdotus tai sen taustalla oleva ydinvoimalahanke eivät myöskään ole poliittisin tai viranomaispäätöksin sidoksissa muun ilmastovaikutuksiltaan haitallisen energiantuotannon (esim. fossiiliset polttoaineet) vähentämiseen.

Erityistavoitteet

Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys. Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sekä vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja niitä palvelevat kemikaaliratapihat on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

Kaavaehdotuksessa ydinvoimalaitosalueen, (matala- ja keskiaktiivisten) ydinjätteiden varastointi- ja loppusijoituspaikkojen ja vaarallisten aineiden kuljetusreittien (korkea-aktiivisten ydinjätteiden kuljetukset välivarastosta loppusijoituspaikkaan) etäisyys luontoarvoiltaan merkittävistä ja herkistä alueista (mm. luonnonsuojelualueet, FINIBA lintualue, luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen merkittävät alueet, valtakunnallisesti arvokas kallioalue) ei ole riittävä. Edellä mainittujen kohteiden osittainen tuhoutuminen ja niiden sisältämien luontoarvojen merkittävä heikentyminen on kaavaehdotuksen mukaisen maankäytön myötä ilmeistä.

Ydinvoimala-alueen suojavyöhykkeen alueella (noin 5 km säteellä) on kaavaehdotuksen rajauksessa koko yhtenäinen kyläasutus huomioiden noin 490 asukasta. Säteilyturvakeskuksen (STUK) ohjeen (YVL 1.10, 11.7.2000) mukaan vakituisten asukkaiden määrä suojavyöhykkeellä tulisi olla alle 200.

Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maa- ja kallioperän soveltuvuus suunniteltuun käyttöön. Pilaantuneen maa-alueen puhdistustarve on selvitettävä ennen ryhtymistä kaavan toteuttamistoimiin.

Valtakunnallisesti arvokasta, geologisesti ja maisemallisesti hyvin merkittäväksi luokiteltua kallioaluetta ei voida pitää soveltuvana ydinvoimalaitoksen sijoituspaikaksi, vaikka alueen maa- ja kallioperän ominaisuudet muutoin mahdollistaisivat kaavaehdotuksen mukaisen maankäytön.

Alueidenkäytössä on ehkäistävä melusta, tärinästä ja ilman epäpuhtauksista aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Uusia asuinalueita tai muita melulle herkkiä toimintoja ei tule sijoittaa melualueille varmistamatta riittävää meluntorjuntaa.

Ydinvoimalaitoksen rakentaminen kaavaehdotuksen mukaiselle alueelle aiheuttaa melua, tärinää ja työmaan ajoneuvojen ja koneiden päästöjä, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti lähialueen asukkaisiin ja heidän elinympäristöönsä sekä läheisten, valtakunnallisesti arvokkaiden lintualueiden pesimälinnustoon, myös EU:n lintudirektiivin liitteen I tarkoittamiin lajeihin.

Alueidenkäytössä tulee edistää energian säästämistä sekä uusiutuvien energialähteiden ja kaukolämmön käyttöedellytyksiä.

Kaavaehdotuksen mukainen maankäyttö on täydellisessä ristiriidassa kyseisen tavoitteen kanssa. Ydinvoimalaitoksen rakentamisen edellyttämä kaavaehdotus ei edistä energian säästämistä eikä uusiutuvien energialähteiden tai kaukolämmön käyttöedellytyksiä.

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

Yleistavoitteet

Alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä. Ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden sekä tarpeen mukaan niiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden välillä edistetään.

Kaavaehdotuksen mukainen maankäyttö ei edistä edellä mainittujen tavoitteiden toteutumista miltään osin, vaan heikentää merkittävästi Hanhikiven alueen arvokkaiden luontokokonaisuuden monimuotoisuuden ja alueen ekologisten yhteyksien säilymistä.

Alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä. Suojelualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävää hyödyntämistä edistetään virkistyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähialueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta. Alueidenkäytössä edistetään kyseiseen tarkoitukseen osoitettujen hiljaisten alueiden säilymistä.

Ottaen huomioon, että voimassa olevassa maakuntakaavassa Hanhikiven alue on kokonaisuudessaan rajattu luonnon monikäyttöalueeksi, kaavaehdotus on täysin kyseisen alueidenkäyttötavoitteen vastainen. Suunniteltu maankäyttö heikentäisi Hanhikiven alueen virkistyskäyttöedellytyksiä ja estäisi alueen ominaisuuksien ekologisesti kestävä hyödyntämisen luonto- ja kulttuurimatkailuun.

Alueidenkäytöllä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä siten, että turvataan luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville. Alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa otetaan huomioon luonnonvarojen sijainti ja hyödyntämismahdollisuudet.

Kaavaehdotuksen mukainen ydinvoiman lisärakentaminen ei edistä luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Arvioituun tulevien vuosikymmenten sähköntarpeeseen nähden ylisuuri sähköntuotanto ylläpitää liian suurta luonnonvarojen kulutusta kansallisesti.

Alueidenkäytössä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä.

Kaavaehdotuksen mukainen ydinvoimalaitos aiheuttaisi Hanhikivenniemen edustalla noin 3000-3100 MW:n (yksi iso yksikkö) tai 3400-4300 MW:n (kaksi pienempää yksikköä) lämpökuorman Perämeren rannikkovesiin. Tämän ei voida katsoa edistävän vesien hyvän tilan saavuttamista tai ylläpitämistä, vaan lauhdevesillä olisi todennäköisesti meriveden tilaa paikallisesti heikentävä (rehevöittävä) vaikutus, mikä on kaavaehdotuksessakin todettu.

Erityistavoitteet

Alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit¹ otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maisemat. Näillä alueilla alueidenkäytön on sovellettava niiden historialliseen kehitykseen.

¹ Näillä tarkoitetaan kulttuuriympäristöä ja luonnonperintöä koskevia viranomaisten laatimia valtakunnallisia inventointeja, jotka perustuvat riittävän laaja-alaiseen valmisteluun. Tätä päätöstä tehtäessä ovat olemassa seuraavat inventoinnit: Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992), Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt (Museovirasto, rakennushistorianosasto, julkaisu 16, 1993) ja Valtakunnallisesti merkittävät esihistorialliset suojelualuekokonaisuudet (Sisäasiainministeriö, kaavoitus- ja rakennusosasto, tiedotuksia 3/1983).

Ydinvoimamaakuntakaavassa osoitettu aluevaraus ydinvoimala-alueelle sijoittuu luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi luokitellun kallioalueen keskeiselle osalle. Kaavaehdotuksessa todetaan, että Hanhikiven alueen (54) valtakunnallisesti arvokkaan kallioalueen merkintä poistuisi. Tämä ei kuitenkaan poista sitä seikkaa, että ydinvoimala-alueen sijoittelu kaavaehdotuksessa on alueidenkäyttötavoitteiden vastainen, koska se tuhoaisi valtakunnallisesti arvokasta luonnonperintöä.

Muinaismuistolain nojalla suojeltu, valtakunnallisesti merkittävä muinaismuistokohde Hanhikivi kaavaehdotuksen mukaan säilyisi, mutta sen suojelun perusteena oleva arvo ja maisemallinen merkitys olennaisesti heikkenisi lähiympäristön radikaalista muuttamisesta johtuen. Hanhikivi jäisi suljetun teollisuusalueen sisälle. Tätä ei voida pitää alueidenkäyttötavoitteiden mukaisena luonnonperintökohteen arvon säilymisenä.

Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota.

Hanhikivenniemen laajan, yhtenäisen luonnonalueen ekologisesti merkittävä monimuotoisuus on kiistatta todettu mm. ydinvoimalahankkeen YVA-selvityksissä (esim. Pöry 2008. Ydinvoimalaitoksen YVA, Pyhäjoki. Luontoselvitys ja luontovaikutusten arviointi) ja aiemmin laadituissa asiantuntija-arvioissa (mm. Merestä metsäksi-hanke) ja ympäristöviranomaisten ydinvoimahankkeen ja kaavoitusprosessin eri vaiheissa antamissa lausunnoissa (mm. Metsähallitus 4.3.2009, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 26.1.2009, 27.11.2009, Ympäristöministeriö 21.12.2009). Hanhikiven luontoarvoja, uhanalaisten luontotyyppien ja eliölajien säilymisen edellytyksiä ei kuitenkaan kaavaehdotuksessa ole lähimainkaan riittävästi huomioitu.

Hanhikiven alueella on merkitystä myös virkistyskäyttöalueena, jollaisena kehitettäväksi se voimassa olevassa maakuntakaavassa onkin luonnon monikäyttöalueena osoitettu. Kaavaehdotuksen toteutuessa Hanhikiven alue muuttuisi luonteeltaan monimuotoisesta ja arvokkaasta luonnonympäristöstä teollisuusalueeksi, mikä pirstoisi aluekokonaisuuden luonto- ja virkistyskäyttöarvoineen täysin. Tätä ei mm. valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastaisena voida hyväksyä.

Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto

Yleistavoitteet

Alueidenkäytössä turvataan energiahuollon valtakunnalliset tarpeet ja edistetään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia.

Valtioneuvoston ilmasto- ja energiapolitiittisen selonteon (Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko ilmasto- ja energiapolitiikasta: kohti vähäpäästöistä Suomea. 15.10.2009) mukaan valtakunnallisten energiahuollon tarpeiden tyydyttäminen ei edellytä lisäydinvoiman rakentamista, vaan nämä tarpeet ovat tyydytettävissä esim. uusiutuvia energiantuotantomuotoja kehittämällä ja lisäämällä. Valtakunnalliset arviot energiankulutuksen kehittymisestä lähivuosisikymmeninä eivät myöskään osoita lisäydinvoiman rakentamista energiahuollon kannalta välttämättömäksi. Kun kaavaehdotuksen mukainen ydinvoimala-alue voimalaitoksineen ei millään tavoin myöskään edistäisi uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia, vaan todennäköisesti vähentäisi tarvetta ja halukkuutta uusiutuvaan energiaan suuntautuviin investointeihin, on kaavaehdotus kyseisen tavoitekohdan vastainen.

Erylistavoitteet

Alueidenkäytössä on varmistettava ydinvoimaloiden edellyttämät suojavaoehykkeet sekä varauduttava ydinjätteen loppusijoitukseen.

Kaavaehdotuksessa esitetyllä ydinvoimala-alueen suojavaoehykkeellä on noin 490 vakituista asukasta. Säteilyturvakeskuksen (STUK) voimassa olevan ohjeen (YVL 1.10, 11.7.2000) mukaan vakituisten asukkaiden määrä suojavaoehykkeellä tulisi olla alle 200. Korkea-aktiivisten

Ydinjätteiden loppusijoitukseen kaavaehdotuksessa ei ole varauduttu, eikä ole tiedossa, mihin vaihemaakuntakaavoitusprosessin käynnistämistä vaatineen yhtiön (Fennovoima) mahdollisen voimalaitoksen korkea-aktiiviset ydinjätteet sijoitettaisiin. Päätöstä Fennovoiman jätteiden sijoittamisesta Posiva Oy:n kehitteillä olevaan Olkiluodon loppusijoituspaikkaan ei ole olemassa. Ydinjätteen loppusijoitukseen ei näin ollen ole varauduttu, kuten valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät.

Edellä mainittuja yhteys- ja energiaverkostoja koskevassa alueidenkäytössä ja alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon sään ääri-ilmiöiden ja tulvien riskit, ympäröivä maankäyttö ja sen kehittämistarpeet sekä lähiympäristö, erityisesti asutus, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet ja alueet sekä maiseman erityispiirteet.

Kaavaehdotuksessa on useita alustavia arvioita ydinvoimalaitoksen vaatimien voimajohtolinjojen sijoitusvaihtoehdoista. Tarvittava voimajohtolinja ydinvoimala-alueelle edellyttää, vaihtoehdosta riippuen 90-117 m leveää maastokäytävää. Tämä merkitsee Hanhikivenniemellä lähiympäristön arvokkaiden luontokohteiden erityispiirteiden merkittävää tuhoutumista tai vaarantumista sekä kasvavaa törmäysriskiä arvokkaiden lintualueiden (FINIBA) ja myös läheisten Natura-alueiden muutoinaikaiselle ja pesimälinnustolle. Alustavan selvityksen mukaan FINIBA-lintualue ja valtakunnallisesti merkittävien kallioalueiden luettelossa oleva kallioalue (Kettukaarat-Mörönkallio) sijaitsevat suunnitellulla voimalinjalla. Lisäksi ydinvoimala-alueelta lähtevä linja leikkaisi maankohoamisrannikon sukkessiometsiä, jotka edustavat koko maassa erittäin uhanalaista luontotyyppiä (EU:n luontodirektiivin liitteen I luontotyyppi). Tavoitekohdassa mainittuja seikkoja kaavaehdotuksessa ei siis ole riittävästi huomioitu.

Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet

Yleistavoitteet

Alueidenkäytöllä edistetään rannikkoalueen, Lapin tunturialueiden ja Vuoksen vesistöalueen säilymistä luonto- ja kulttuuriarvojen kannalta erityisen merkittävänä aluekokonaisuuksina. Samalla varmistetaan, että asumisen ja elinkeinotoiminnan harjoittamisen edellytykset säilyvät. Alueiden erityispiirteet tunnistetaan ja alueidenkäyttö sovitetaan mahdollisimman tasapainoisesti yhteen poikkeuksellisten luonnonolojen, luonnon kestokyvyn ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi. Samalla tuetaan luonnonoloihin sopeutuneiden omaleimaisten kylä- ja kulttuuriympäristöjen säilymistä ehyinä.

Ydinvoimamaakuntakaava ei edistä Perämeren rannikkoalueen luonto- ja kulttuuriarvojen säilymistä Hanhikivenniemellä. Kaavaehdotuksen mukainen ydinvoimalaitoksen sijoitus ei edistä, vaan heikentää lähialueen asumisen edellytyksiä ja voi myös heikentää tiettyjen elinkeinotoiminnan alojen säilymisen ja kehittämisen edellytyksiä esim. maatalouden ja matkailun osalta, voimajohtolinjoilla myös metsätalouden osalta.

Hanhikiven alueen erityispiirteitä kaavaehdotuksessa on tunnistettu, mutta ei riittävästi turvattu, jotta alueen luonnonolojen, luonnon kestokyvyn ja kulttuuriarvojen turvaaminen toteutuisi. Kaavaehdotuksen mukainen ydinvoimala-alue ei myöskään tue Parhalahden omaleimaisen kylä- ja kulttuuriympäristön säilymistä ehyenä, vaan rikkoo sitä maisemallisesti voimakkaasti.

Maankohoamisrannikolla otetaan huomioon maankohoamisen taloudelliset ja ympäristölliset vaikutukset olemassa olevaa rakennetta uudistettaessa ja uutta suunniteltaessa. Jokien suistoalueilla kiinnitetään erityistä huomiota maiseman ja luonnon talouden erityispiirteisiin. Rakentamisen sijoittelussa turvataan maankohoamisrannikolle ominaisten luonnon kehityskulkujen alueellinen edustavuus.

Kaavaehdotuksessa ei turvata erittäin uhanalaisen luontotyypin, maankohoamisrannikon primäärisuknessiometsien alueellista edustavuutta, vaan heikennetään sitä erittäin merkittävästi. Alueellinen ympäristökeskus (27.11.2009) on lausunnossaan todennut tämän luontotyypin edustavuudesta ja merkityksestä Hanhikiven alueella seuraavaa:

”Primäärisuknessiometsiä käsittelevässä raportissa todetaan edelleen, että mukaan laskien Natura-alueilla ja suojelualueilla esiintyvät suknessiometsäsarjat sekä Merestä metsäksi – hankkeen edustavimmat suknessiometsäkohteet Hanhikiven alue on maakunnallisesti tarkastellen todennäköisesti kymmenen merkittävimmän tätä luontotyyppiä edustavan kohteen joukossa huomioiden alueen pinta-ala sekä suknessiosarjan esiintyminen suhteellisen yhtenäisinä sarjoina. Maakunnan rannikon Natura-alueita vertailtaessa on kuitenkin havaittavissa, että Hanhikiven veroista kokonaisuutta ei kyseisen luontotyypin määrässä kuitenkaan niiden joukossa ole yhtään. Sama asia ilmenee raportin taulukosta 3-1, vaikka asiaa ei ole tällä tavalla siinä eritelty. Yhtä kaikki: käytettävissä oleva aineisto osoittaa, että Hanhikivi on kaikkein edustavimpia ja laajuudeltaan ja yhtenäisyydeltään edustavin primäärisuknessiometsien esiintymisalue Pohjois-Pohjanmaalla.”

Yhteenvetona Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan ehdotuksesta, suhteessa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumiseen tai edistämiseen voidaan todeta, että kaavaehdotus jättää suuren osan alueidenkäyttötavoitteista huomioimatta, on useiden alueidenkäyttötavoitekohtien vastainen eikä enimmiltä osin edistä alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Tätä ei voida pitää hyvän hallinto- ja maankäytön suunnittelutavan mukaisena saati hyväksyttävänä.

5. KAAVAEHDOTUS ON VOIMASSA OLEVAN MAAKUNTAKAAVAN SUUNNITTELMÄÄRÄYSTEN VASTAINEN

Voimassa olevassa maakuntakaavassa (vahvistettu ympäristöministeriössä 17.2.2005) Hanhikivenniemen alueella korostuvat luonto- ja kulttuuriarvot sekä virkistyskäytön kehittäminen. Ydinvoimamaakuntakaavaehdotus on voimassa olevan maakuntakaavan Hanhikiven alueen kaavamerkintöjä koskevien suunnittelumääräysten vastainen:

Luonnonsuojelualue

Voimassa olevassa kaavassa Parhalahden-Syölätinlahden ja Heinikarinlammen luonnonsuojelualueet.

- suunnittelumääräys:

Alueen ja sen ympäristön maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa siten, ettei vaaranneta alueen suojelun tarkoitusta, vaan pyritään edistämään alueen luonnon monimuotoisuuden sekä alueiden välisten ekologisten yhteyksien säilymistä.

Kaavaehdotus ei edistä ko. suojelualueiden ekologisten yhteyksien säilymistä Hanhikiven alueen muihin luontoarvoiltaan merkittäviin kohteisiin, mm. arvokkaiisiin lintualueisiin (FINIBA) ja merenrantaniittyihin.

Luonnon monikäyttöalue

Voimassa olevassa kaavassa koko Hanhikivenniemi.

- suunnittelumääräys:

Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota luontoalueiden virkistyskäyttömahdollisuuksien edistämiseen, niiden välisten reitistöjen muodostamiseen sekä maisema- ja ympäristöarvojen säilymiseen.

Kaavaehdotuksessa Hanhikiven alue on kokonaisuudessaan rajattu tämän kaavamerkinnän ulkopuolelle, mitä ei voida pitää suunnittelumääräyksen tarkoitettamana maankäytön suunnitteluna luonnon monikäyttöalueeksi varatulla alueella.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue

Voimassa olevassa kaavassa keskeinen osa Hanhikivenniemeä.

- suunnittelumääräys:

Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen monimuotoisuuden säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna linnuston ja kasvien elinoloja.

Kaavaehdotus ei noudata Hanhikiven alueen keskeistä osaa koskevaa voimassa olevaa suunnittelumääräystä. Kaavaehdotuksen toteutumisen myötä alueen monimuotoisuus heikkenisi merkittävästi, vaarantaen samalla linnuston ja kasvien elinoloja. Voimassa olevan kaavamerkinnän alueella on Hanhikivenniemellä luonnonsuojelulain, metsälain ja vesilain tarkoittamia arvokkaita luontotyyppisiä ja kohteita, luontodirektiivin liitteen I mukaista luontotyyppiä, luontodirektiivin liitteen II/IV nojalla rauhoitettujen kasvien esiintymisalueita, lintudirektiivin liitteen I mukaisten lintulajien esiintymis- ja pesimäalueita sekä linnustollisesti arvokas FINIBA-alue.

Maisemakallioalue

Voimassa olevassa kaavassa Hanhikiven ja Halkokarin sekä Kettukaaret-Mörönkallion valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet.

- suunnittelumääräys:

Merkinnällä osoitetaan luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet.

Kaavaehdotus esittää merkinnän poistamista Hanhikiven kallioalueen keskeisiltä osilta, koska merkinnän perusteena olevat kallioalueen luonto- ja maisema-arvot suurelta osin häviäisivät. Lähtökohtana tulee kaavaa laadittaessa kuitenkin olla, ettei tällaisia valtakunnallisesti arvokkaiksi merkittyjä luontokohteita hävitetä. Voimala-alueelle johtavan voimajohtolinjan on kaavaehdotuksessa suunniteltu kulkevan Kettukaaret-Mörönkallion alueen kautta, mikä voi vaarantaa myös tämän kallioalueen luonto- ja maisema-arvojen säilymisen.

6. KAAVAEHDOTUS ON RISTIRIIDASSA MAAKUNTASUUNNITELMAN JA MAAKUNTAOHJELMAN KANSSA

Hanhikivien ydinvoimamaakuntakaavan kaavaselostuksessa (ehdotus 18.1.2010, s. 4) todetaan maakunnan suunnitteluun kuuluviksi maakuntasuunnitelma, maakuntakaava ja alueellinen kehittämisohjelma eli maakuntaohjelma. Samalla todetaan, ettei maakuntasuunnitelmalla ole oikeusvaikutuksia, vaikka se on lähtökohtana muulle maakunnan suunnittelulle ja kehittämiselle. Se on jätetty mainitsematta, että maakuntaohjelmalla on kuitenkin sama oikeusvaikutus kuin maakuntakaavalla.

Lisäksi laki alueiden kehittämisestä (1651/2009, 25 §) toteaa: ”Maakuntaohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon maakuntasuunnitelma, valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet, hallinnonaloittaiset aluestrategiat ja maakuntaa koskevat muut tässä laissa tarkoitetut ohjelmat.” ja edelleen: ”Viranomaisten tulee ottaa toiminnassaan huomioon maakuntaohjelmat ja niiden toteuttamissuunnitelmat, edistää niiden toteuttamista ja arvioida toimenpiteidensä vaikutuksia aluekehitykseen sekä huolehtia, ettei toimenpiteillä vaikeuteta niiden toteuttamista.”

Ydinvoimamaakuntakaavan valmistelussa ei ole riittävästi huomioitu voimassa olevaa maakunnan alueiden käytön suunnittelua ohjaavaa maakuntasuunnitelmaa ja alueellista kehittämisohjelmaa eli maakuntaohjelmaa.

Maakuntasuunnitelma

Voimassa olevassa maakuntasuunnitelmassa, joka siis on huomioitu maakuntaohjelmaa laadittaessa, ei ole käsitelty ydinvoiman rakentamista. Uuden maakuntasuunnitelman 2030 laatiminen on käynnissä. Valmisteilla olevassa maakuntasuunnitelmassa (luonnos), joka ulottuu vuoteen 2030, on otettu lyhyesti kantaa ydinvoimalasuunnitelmaan: ”jos alueelle suunniteltu ydinvoimala toteutuu, sen merkitys on suuri”.

Maakuntasuunnitelman 2030 visioksi luonnoksessa on määritelty mm. seuraavia asioita:

”Pohjoispohjalaiset tekevät luottavasti tulevaisuutensa

Pohjois-Pohjanmaa on hyvinvoinnin, laadukkaan elinympäristön ja monimuotoisen luonnon maakunta. Samalla se on kansainvälinen ja elinvoimaisten alueiden yrittäjyysmaakunta kärkenään Oulu, tasapainoisesti kehittyneen Suomen toinen keskus.

Pohjois-Pohjanmaan ainutkertaisen monimuotoinen luonto Kalajoen hiekkadyneiltä Kuusamon vaaraisemiin on maakunnan erityinen valtti, laadukkaasti hoidetut taajamat ja muut asuinympäristöt luovat viihtyisyyttä ja vetovoimaa. Kaikesta näkee, että pohjoispohjalaiset arvostavat elinympäristöään – sekä monimuotoista luontoa että kulttuuriympäristöä.

Globaalit ympäristökysymykset – ilmasto, energia, makea vesi, luonnon monimuotoisuus - vaikuttavat alueiden toimintaan lisääntyvästi. Pohjois-Pohjanmaa osallistuu eturivissä näiden ympäristöongelmien hoitoon ja tuottaa kansainvälisen tason energia- ja ympäristöosaamista. Maakunta lähtee mukaan ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutuu muutokseen hyvissä ajoin. Pohjois-Pohjanmaa kehittyy eurooppalaiseksi energiataitajaksi ja energiaosaamisesta syntyy kasvua. Luonnon monimuotoisuuden heikentyminen onnistutaan pysäyttämään, ja alue tunnetaan yhä paremmin monimuotoisesta luonnostaan.”

Valmisteilla olevankaan maakuntasuunnitelman 2030 visiot monimuotoisen luonnon arvostamisesta ja sen heikentymisen pysäyttämisestä eivät toteudu Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavassa. Kaavaehdotus ei myöskään tue maakuntasuunnitelman 2030 visiota kehittymisestä eurooppalaiseksi energiataitajaksi, koska energia-alan kasvua, työllisyyttä ja teknologian kehittämistä tulee ensisijaisesti tavoitella kansallisten ja kansainvälisten tavoitteiden mukaisesti uusiutuvan energiantuotannon aloilla.

Maakuntaohjelma

Valmisteilla olevan uuden maakuntaohjelman 2010-2013 yhtenä poikkileikkaavana teemana mainitaan ”Osaaminen”, sisältäen mm. energia-, luonnonvara- ja ympäristöalan osaamisalueen:

”Aloja voimistaa ilmastomuutoksen torjuminen, mikä edellyttää energiatalouden siirtymistä uusiutuvan bioenergian suuntaan. Hajautetun energiatalouden lisääminen mm. maataloilla vaatii koulutuksen ja tutkimuksen lisäämistä.”

Ilmasto-, energia- ja luonnonvarakysymyksistä valmisteilla olevan maakuntaohjelman 2010-2013 luonnoksessa todetaan:

”Ilmaston ja energiatalouden keskinäinen yhteys on erityisen selvä, mutta Pohjois-Pohjanmaalla myös uusiutuvat luonnonvarat liittyvät läheisesti energiaan ja ilmastoon. Alueen runsaita luonnonvaroja on mahdollista suunnata vähähiiliseen energiatalouteen tai

hiilensidontaan. Maakunnalla on hyvät mahdollisuudet löytää ilmaston, energiatalouden ja luonnonvarojen kokonaisuudesta lähivuosisikymmenien kehitysvoima.”

Lisäksi luonnoksessa todetaan:

”Kansallisena energiatalouden muutostekijänä voi maakuntaohjelmakauden lopulla vaikuttaa ydinvoiman lisärakentamisen käynnistyminen.”

Voimassa oleva maakuntaohjelma 2007-2010 ei kuitenkaan sisällä tavoitteita ydinvoiman rakentamisesta tai ydinvoimala-alueen kaavoittamisesta Pohjois-Pohjanmaalle, eikä maakuntaohjelmaa ole huomioitu asian valmistelussa, ei myöskään ydinvoimamaakuntakaavan kaavaselostuksen ehdotuksessa (18.1.2010). Kaavaehdotus poikkeaa olennaisesti maakuntaohjelmassa 2007-2010 asetetuista maakunnan suunnittelun ja kehittämisen tavoitteista eikä tue asetettuja pyrkimyksiä kehittyneen alueellisen energiantuotannon, erityisesti bioenergian tuotannon avaintoimenpiteiden edistämisestä.

Laissa alueiden kehittämisestä (1651/2009, 25 §) todetaan: *”Maakuntaohjelma laaditaan kunnanvaltuustojen toimikausittain neljäksi vuodeksi. Maakuntaohjelman hyväksyy maakunnan liiton ylin päättävä toimielin. Maakuntaohjelmaa tarkistetaan tarvittaessa.”* Voimassa olevaa maakuntaohjelmaa ei Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavaa laadittaessa ole kuitenkaan muutettu tai tarkistettu.

Näillä perusteilla oikaisuvaatimuksen tekijä katsoo, että ydinvoimakaavaehdotuksessa ei ole huomioitu kaava-alueen luontoarvoja, kaavaehdotus on EU:n luonto- lintu ja vesipuitedirektiivin vastainen, kaavaehdotus ei ole ollut MRL 32 §:n mukaisesti nähtävillä, Natura-arvion lausuntopyynnöissä ei ole noudatettu LSL 65 §, kaavaehdotus ei ole valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen ja se on voimassaolevan maakuntakaavan suunnittelumääräysten vastainen sekä ristiriidassa maakuntasuunnitelman ja -ohjelman kanssa.

Näillä perusteilla oikaisuvaatimuksen tekijä katsoo, että maakuntakaavaehdotusta ei olisi tullut viedä maakuntavaltuuston käsiteltäväksi 22.2.2010 ja maakuntavaltuusto on näin ollen saanut kaavaehdotuksen käsiteltäväkseen virheellisessä järjestyksessä.

Oikaisuvaatimuksen tekijä on saanut pyynnöstä tiedoksi otteen maakuntahallituksen pöytäkirjasta § 8/ 25.1.2010 seitsemän (7) päivän kuluttua siitä kun se on postitettu (postituspäivä 11.2.2010). Oikaisuvaatimus on jätetty maakuntahallitukselle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saannista (4.3.2010 mennessä).